

Чебан І.І.,

здобувач вищої освіти IV курсу кафедри музичного та хореографічного мистецтва, ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Сапак Н.В.,

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ХОРЕОГРАФІЧНА КАРТИНА «МОЯ ЧАРІВНА ТЕРПСИХОРА» ЗА МОТИВАМИ П'ЄСИ БЕРНАРДА ШОУ «МОЯ ПРЕКРАСНА ЛЕДІ»

Одна з найвідоміших п'єс ірландського письменника Бернарда Шоу «Моя прекрасна леді», написана в 1912 році. Оригінальність, гумор і демократичність, відображення глибоких і гострих соціальних тем забезпечили п'єсі популярність у багатьох країнах. Шоу залишається успішним і донині. В основі п'єси – «мовний конфлікт», точніше «мовний парадокс». У Британії того часу класове розшарування було дуже очевидним. Змінити клас практично неможливо. Але вистава «Пігмаліон», що була поставлена за п'єсою, показала, як людина може змінитися, змінивши свою мову. Проте парадоксальною виглядає думка про те, що соціальної рівності можна досягти лише через повне оволодіння правильною вимовою. Перша постановка «Пігмаліона» відбулася в 1913 році в театрі Відень-Бург, і її подивився великий герцог Франц Фердинанд. У 1914 році п'єса була представлена американській публіці і майже одночасно в Лондоні (театр Її Величності). Роль Хіггінса виконав Герберт Бірбаум. Трі. Шоу уважно стежив за репетиціями і часто втручався, якщо він не погоджувався з інтерпретацією ролі актора.

Бернард Шоу народився 26 липня 1856 року в Дубліні. Його батько був торговцем зерном, а мати – співачкою. Навчався в католицькій і протестантській денних школах Дубліна. Про протестантську школу в нього залишилися болючі та важкі спогади, адже там застосовували тілесні покарання.

Бернард Шоу почав свою кар'єру з досить скромних умов і пройшов нелегкий шлях до досягнення слави як драматург і публіцист. Після закінчення школи Шоу працював в компанії, що торгувала земельними ділянками, але невдоволений цією роботою, він вирішив змінити своє життя. У 1876 році, коли йому було 20 років, він переїхав до Лондона, де жила його мати після розлучення з батьком. У Лондоні Шоу звернув увагу на самоосвіту і почав активно відвідувати бібліотеки і музеї, де поглиблював свої знання.

Шоу захопився журналістикою та літературою, в цих сферах почали проявлятися його таланти. Він писав статті, рецензії та прозу, з часом став впливовою фігурою в літературі та журналістиці.

Шлях Шоу від скромних починань до слави є прикладом самовдосконалення та наполегливої праці. Він став одним із найвидатніших політиків і драматургів свого часу, залишивши важливий слід в історії літератури та драматургії.

У 1880-х роках він брав активну участь у діяльності Фабіанського товариства, соціально-реформістської організації. Фабіанці вважали, що соціалізм можна побудувати шляхом поступових реформ, а не через соціальну революцію. Для Шоу боротьба за нове суспільство була невіддільна від боротьби за таку п'єсу, яка могла б поставити перед глядачем нагальні питання нашого часу. Нічого подібного на британській сцені того часу не було. Окрім традиційних п'єс Шекспіра, в репертуарі театру переважали мелодрами та псевдоісторичні п'єси.

В п'єсі «Моя прекрасна леді» Бернард Шоу пропонує сучасну версію стародавнього міфу. У центрі уваги письменника не всемогутнє кохання, а питання особистого багатства та можливості реалізації свого духовного та інтелектуального потенціалу.

У порівнянні з міфічною історією стосунки сучасного Пігмаліона і Галатеї видаються настільки заплутаними і дивними, що мимоволі виникає запитання: а чи не є вибір назви п'єси черговим парадоксом Джорджа Бернарда Шоу? «Хто є хто» в дуеті головного героя? Пігмаліон фактично створив свою Галатею, Хіггінс лише «шліфував» особистість, поступово перетворюючись на «Трансформера», яким він і був. Професор фонетики Хіггінс, який грає Пігмаліона в п'єсі Шоу, укладає парі з полковником Пікерінгом, що проведе науковий експеримент – за кілька місяців він навчить вуличну продавщицю квітів Елізу Дуліттл правильно вимовляти і втілювати слова і речення так, що її можна буде прийняти за герцогиню. Експеримент Хіггінса дав блискучі результати. Еліза, яка знала лише нещастя та бідність, виявила свої надзвичайні здібності, мудрість, талант і внутрішнє почуття гідності в атмосфері, яка поважала її особистість. За словами Шоу, «перетворення» Елізи має на меті заперечити ідею про непереборність соціальних бар'єрів. Насправді вони лише заважають людям реалізувати свій потенціал. Шоу мав безмежну віру в культуру та знання, які, за словами «могутнього» Хіггінса, «знищили прірву між класом і класом, душею і душею».

Хіггінс привів Елізу в аристократичне суспільство, і вона не тільки затьмарила світських левиць у плані краси. Пігмаліон - Хіггінс торкнувся цієї Галатеї своїм ножем, стимулюючи дремаючі духовні та інтелектуальні сили в ній, і його творіння виявилось вищим і кращим за нього самого. Тут виникає характерна для драматурга тема бідності як сили, яка гальмує інтелектуальний розвиток людини. Із цією ідеєю пов'язаний справжній демократичний пафос п'єси Шоу. Народ в уявленні письменника — неопрацьований, але цінний матеріал, коштовний мармур, в якому закладені можливості перетворення на величній «твір мистецтва». Однак «науковий» експеримент Пігмаліона - Хіггінса суперечить його моральній відповідальності перед Елізою, долю якої він безвідповідально використовує.

Хіггінс порівнює свою роль із роллю Творця. Але для Шоу наслідування дій Творця було недостатньо. Він вважав, що творча діяльність повинна бути спрямована на вищу мету, ніж проста гра з життям. Фонетичний експеримент Хіггінса базувався на принципі «люди для фонетики», а не «фонетика для людей». Деякий час Еліза була для нього не більш ніж дослідницьким матеріалом, а її внутрішній світ його зовсім не цікавив. Він не думав про подальшу долю своєї «Галатеї» і про те, що їй робити зі своїм розумом і красою в світі, в якому для неї немає місця. Що робити з Елізою? Це питання було поставлене не тільки перед Хіггінсом, а й перед самим автором «Пігмаліона». Звичайно, можна знову затягнути її в прірву злиднів і змусити продавати квіти, а можна нарешті видати її за когось заміж. Однак «Пігмаліон» не є розважальним твором, і Шоу лише висміює глядачів, натякаючи на можливість традиційного «хеппі-енду». Щоправда, в атмосфері комедії є нотки зародження, хоч і не до кінця усвідомленого почуття романтики. Але Шоу не мав наміру закінчувати свою гру одруженням Пігмаліона та Галатеї.

Одружитися з Хіггінсом, із Фредді чи з вельможним герцогом — мало для його героїні, справжнє покликання якої бути вільною людиною. Вистава мала повсюдний успіх, у Лондоні вона відбулася більш ста разів. Однак відразу після лондонської прем'єри розгорівся гучний скандал.

Сідней Гранді (Sydney Grundy) і ряд інших театральних критиків висловили обурення присутністю в п'єсі Шоу грубих народних виразів, які вважалися непристойними в пост - вікторіанської Англії.

Особливе обурення викликала фраза Елізи в III дії: «Блін, це мало ймовірно!» (У перекладах неправильно перекладається як «До клятої бабусі» або «За клятих собак»). За словами Гранді, це була «образна суспільного смаку», а Асоціація драматичних бізнесменів вимагала видалити цю фразу, погрожуючи позбавити театр ліцензії. Громадськість не підтримала критиків, п'єса йшла під часті вибухи оплесків. Епатажна фраза також присутня й у кінофільмі. У 1950-ті роки розуміння непристойності пом'якшало, тому в мюзиклі Шоу ця фраза замінена на іншу (теж непристойну, але більш відповідну сприйняттю глядачів середини ХХ століття).

П'єса Б.Шоу мала успіх і була поставлена на багатьох сценах театрів світу. В Україні до драматургії Б.Шоу, зокрема до його відомого твору звернулись Київський театр оперети, режисер-постановник Богдан Струтинський, Вінницький музично-драматичний театр імені М.Садовського, режисер-постановник Тарас Мазур, Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного, режисер-постановник Семен Штейн, режисер Володимир Фролов, Рівненський український музично-драматичний театр, режисер-постановник Максим Булгаков, Харківський академічний театр музичної комедії, режисер-постановник Аркадій Клейн, Волинський обласний академічний музично-драматичний театр імені Т. Шевченка, режисер-постановник Петро Ластівка.

Особливо визначною стала постановка Київського театру оперети. Як відомо, починати з «нуля» легше, ніж переробляти, тому творчий процес художнього керівника Богдана Струтинського був досить нелегким. У результаті – безліч репетицій, «ломка» акторів, яка проходила через взаємне нерозуміння, постійний

пошук, отримання режисером підпільного прізвиська «тиран». Однак подібна «тиранія» має і позитивний чинник: вистава проходить злагоджено і чисто. Тут же режисерським завданням було, перш за все, оволодіти складним жанром і зробити його цікавим для сучасної публіки, яка звикла до ефектних шоу. І хід було знайдено: вистава пожвавилася за рахунок безлічі танцювальних номерів. Танцювали всі: шантрапа з вулиці, покоївки в будинку вчителя, Еліза, на балу був не тільки вальс, класичний балет, а й степ. Хореографія делікатно вписана в дію вистави. Варто представити «перегони» — жвавих молодих «коней» і незграбного старого коня Дувра, на якого робить ставку Еліза.

Ці хореографічні ідеї блискуче втілює головний балетмейстер, народний артист Олександр Сігал, чия хореографія завжди є окрасою будь-якої вистави – від класичної до сучасної.

Висновки. Отже, п'єса Б.Шоу «Моя прекрасна леді» — це історія про те, як зміна обставин і навчання можуть призвести до внутрішнього зростання та зміни світогляду. Це класична п'єса, яка заслуговує на особливе місце в історії театру, кінематографа та хореографії і справляє на глядачів незабутнє враження. А головний герой, завдяки якому вдалося розвинути події п'єси, вчений Хігінс, в своїй професійній діяльності досяг неабияких висот. П'єса мала значний вплив на подальший розвиток театрального репертуару. Її сюжет, головні герої знайшли відтворення в кінематографі, інших видах мистецтва. Значна кількість постановок була здійснена на сценах театрів України.

Список використаних джерел:

1. Анікст А. А. Теорія драми на Заході у другій половині ХІХ століття. - М., 1988.;
2. Образцова А. Р. Драматургічний метод Бернарда Шоу. - М., 1965.;
3. /ukrlib.com.ua/https://www.ukrlib.com.ua/tvory-zl/printit.php?tid=7439#google_vignette umiti.in.ua/<https://umity.in.ua/concept/?id=1447>